

Necesara și permanenta revalorizare a tradiției

Tezele pentru Congresul al XIV-lea al P.C.R. orientează elocvent demersurile creației artistice originale în viitor, alături de ideea menținerii în contemporaneitate a tuturor operelor valoroase ale trecutului, consolidându-se astfel fundamentul spiritual al identității noastre naționale. Reconsiderându-ne permanent și necesar tradițiile, restituind prezentului marile valori spirituale create de înaintași, întărind actul actual de creație, de educație și de asimilare culturală, prin acea miraculoasă legătură (osmoză) dintre tradiție și contemporaneitate, conferim temei valoric perspectivei culturii noastre socialiste.

Cuprinzătorul proces de revalorizare a moștenirii culturale, inițiat după Congresul al IX-lea al partidului de către secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în perspectiva abordării unitare a întregii culturi naționale, trebuie să devină o permanentă și în domeniul teatrului, amplificându-se locul și misiunea acestuia în viața spirituală a poporului, în formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, în educarea patriotică, revoluționară a tuturor generațiilor.

Cultura moștenită, reevaluată critic, moral și estetic, valorile perene ale trecutului, este necesar să fie revalorizate în actualitate, restituite generațiilor prezentului, cu întreaga încărcătură formativ-educativă. Menținerea în contemporaneitate este firesc să se facă operind cu criteriile și exigențele actualității ideolo-

gice și estetice, ale imperativelor politicii culturale a partidului, reasezând artistic — în mod original — conținutul și forma, scoțind în relief valorile morale, civice și patriotice, progresiste și revoluționare ale scriiturii literare, prin debateri efervescente, tensionate, confruntative, cu largi deschideri de orizont, cu vaste perspective. Actul de restituire valorică a dramaturgiei moștenite să devină — într-adevăr — act de creație contemporană (deci, de recreare), măbind operele dramatice a înaintașilor reverberația axiologică. Nu scenizări mecanice, clasicizante, cuminți, prăfuite ale pieselor, ci reconsiderare teatrală a mesajului amplificându-i virtuțile, descoperindu-i noi valențe, conferindu-i alte dimensiuni semnificative, alte ecouri la receptor, prin codurile teatrale expresive moderne ale prezentului, înglobate într-un adaos de valori.

Vor fi aduși pe scenă, intens și permanent, autori uitați, vor fi incluse în repertoriul intens și permanent (alături de valori ale dramaturgiei românești actuale și ale dramaturgiei universale) piese uitate (neglijate, ignorate datorită resentimentelor sau opticii înguste din timpurile de-atunci), piese inedite (desigur, sub unghiul de incidență al valorii autentice), realizându-se treptat și o nouă ierarhizare a valorilor dramaturgiei moștenite.

Este o nobilă datorie a teatrelor să asigure circulația printre contemporani

(mai ales cei tineri) a valorilor trecutului, restituind publicului de astăzi opere reprezentative din tezaurul dramaturgic românesc, cu încercătură ideatic-emoțională general umană, eternă, integrabilă realității actuale.

Credem că istoria națională trebuie să pătrundă și mai mult în repertoriul teatrelor, prin cele mai bune piese inspirate din momentele semnificative ale zburumatei noastre dăinuiri pe aceste meleaguri, astfel ca faptele eroice ale bravilor ostași, ale ziditorilor și apărătorilor de pământ și țară, să ajungă vibrant, proaspăt și convingător în inima tinerei generații. În chipul cel mai firesc, instituțiile teatrale doresc să aniverseze cum se cuvine, în fiecare an, importante evenimente înscrise în calendarul patriotic și revoluționar al istoriei țării, ca o datorie politică față de marii înaintași. Iată, așa-dar, motivația demersului nostru, invitația de a investiga în creația dramaturgică istorică mai vechi, chiar cea realizată în timpul desfășurării evenimentelor (având girul emoționant al participării autorilor), căutând titlurile rezistente valoric pentru configurarea unei exigente opțiuni repertoriale.

Evident, avem o dramaturgie istorică actuală de mare valoare (nu integral valorizată scenic, un exemplu grăitor fiind „Constantin Brâncuși” de Paul Everac!), care aduce în conștiința contemporană, prin deosebite pagini antologice (în care fapta istorică se îmbină armonios cu arta autentică), trecutul glorios al neamului, marii săi voievozi, marile sale izbâzi. Creațiile dramaturgilor Marin Sorescu, Dan Tărchiță, Titus Popovici, Mihnea Gheorghiu, Paul Anghel, Horia Lovinescu, Mircea Bradu, Paul Everac, I. D. Sîrbu, Dumitru Chirilă și ale altora fiind ilustrative în acest sens. Nu trebuie să uităm însă faptul că avem, în acest domeniu, un bogat tezaur al dramaturgiei anterioare. Apreciem, cum se cuvine, încercările unor înalți patrioți, martori ai evenimentului, care, prin scenizări contemporane, pot figura, la capitolul „restituirei”, în portofoliul repertorial: „Poemul Unirei” și „Se face ziuă” de Zaharia Bîrsan, „Smărăndașă sau Fata Pîndarului” de Ion Dumitrescu Movileanu. Mai putem apela și la alte creații dramatice scrise despre fapte istorice transilvănene care au stat sub dorința arzătoare a Unirii: „Tribunul sau Fiica renegatului” de Ion Al. Lapedatu, „Copiii pământului” de Andrei Corțeanu, „Mureșanu”, de Mihai Eminescu, „Domnul Notar” de Octavian Goga, „Deșteptarea lui Traian” (poemă dramatică) și „Ruga de la Chiseteu” (teatru folcloric) de Iosif Vulcan, „Gașpar Grațiani” și „Bogdan Vodă” de Ion Slavici, „Învingerea

Griviței” de G.A. Peculescu, „Cucerirea Daciei” de Cristian Heiser.

Unirea Principatelor din 1859 poate fi marcată, alături de piesele „Cuza Vodă” de Mircea Ștefănescu și Mihail Davidoglu, prin montarea lucrărilor: „Unirea 1859” de Matei Millo (complet uitată!), „Cuza Vodă” de Al. Macedonski și „Cuza Vodă” de Ion Luca. De asemenea, revoluțiile țărănești sau cea burgheză-democrată de la 1848, pot fi omagiate de slujitorii scenei prin reconsiderarea scrierilor „Din răscoala lui Horia” de Iosif Vulcan, „Bălcescu” de Camil Petrescu, „Avram Iancu” de Lucian Blaga.

Oricare colectiv teatral va fi onorat să abordeze piesele istorice „Răzvan și Vidra”, „Domnița Rosanda”, „Răposatul postelnic” și „Ion Vodă cel Cumplit” de B.P. Hașdeu (de ce nu și „Ion vodă cel Cumplit” de Laurențiu Fulga?), „Doamna lui Ieremia” și celelalte ale marelui istoric Nicolae Iorga, „Mihnea Vodă” și „Doamna Chiajna” de Al. Odobescu, precum și lucrările uitate (inegale estetic) și care merită scenizări contemporane, ca cele cu temă istorică semnate de D. Bolintineanu, Al. Depărățeanu, George Baronz, Samson Bodnărescu, Ion Luca, Sofia Nădejde, Mircea Dem. Rădulescu, Duiliu Zamfirescu, G. M. Zamfirescu (excelent acel act, „Cuminecătura” pentru un spectacol de studio), Al. Pelimon, I.C. Vissarion, Ion Peretz, chiar primele încercări dramatice ale lui Gh. Asachi... așa cum a fost, sporadic revigorizat, textul lui Iordache Golescu „Barbu Văcărescu, vinzătorul țării”!

Tot așa cum „Răspîntia cea mare” de V.I. Popa, „Dezertorul” de M. Sorbul, alte valoroase creații dramatice din perioada interbelică (ne gândim la scrieri uitate ale prestigioșilor dramaturgi Camil Petrescu, Lucian Blaga, Victor Eftimiu, Tudor Mușatescu, G. Ciprian), ar putea îmbogăți tematic și artistic oricare repertoriu teatral. De exemplu, „Capul de rățoi” al ultimului citat mai sus G. Ciprian, este o lucrare dramatică originală, pledînd pentru o lume eliberată de scleroza unor anacronice reguli de gândire și viață, o piesă în care ideea de umanitate, de fantazie, de generozitate este realizată printr-o nouă formulă dramatică, proprie timpului avangardei anticonformiste. Sau o piesă atît de valoroasă, scrisă de Tudor Argezei, intitulată „Seringa”, de ce lipsește din repertoriul teatrelor? Cîte alte întrebări în acest sens nu se mai pot adresa, dar spațiul tipografic nu ne permite. Rămîne să și le pună și să le găsească răspuns secretarii literari și membrii consiliilor artistice din teatre.

Vlad ANDREI ORHEIANU